

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและผลการดำเนินงาน ทางการเงิน

Corporate Social Responsibility and the Return on Assets

อภिरดา ชินประทีป¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มบริษัทในดัชนี SET 50 Index ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในงานนี้ได้จำแนก การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ออกเป็น 7 ด้าน คือ 1) การกำกับดูแลกิจการที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) ชุมชนและสังคม 6) สิ่งแวดล้อม และ 7) ช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล

โดยการใช้ข้อมูลอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในปี พ.ศ. 2554 ของบริษัทต่าง ๆ ที่นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทำให้พบว่าการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านชุมชนและสังคมสินทรัพย์ของบริษัท ยอดขายของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และประเภทของอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ กัน มีผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

The objectives of this research are to describe the characteristics of corporate social responsibility (CSR) and to investigate the relationship between CSR and financial performance of business companies listed in the SET 50 Index of the Stock Exchange of Thailand. This research classifies the social responsibility programs of selected companies into seven types: 1) good governance; 2) doing business with fairness; 3) showing respect for human rights and treating the workers fairly; 4) accountability to consumers; 5) community and social services; 6) environmental revitalization and maintenance; and 7) information assessment and dissemination.

Using data from the year 2011, Multiple Regression Analysis found that good governance, community and social services, company assets, sale volumes, ratio of debt to assets, and types of industry were all significantly related to the return on assets (ROA).

คำสำคัญ: การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ผลการดำเนินงานทางการเงิน

Keywords: corporate social responsibility, CSR, financial performance.

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ความสำคัญและวิวัฒนาการของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

ในปัจจุบันกระแสของการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) นั้นนับเป็นกระแสที่ได้รับความสำคัญและได้รับความสนใจจากทั่วโลก กระแสการสำนักดังกล่าวได้ส่งผลให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญและมีการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ แก้ไข ในประเด็นปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานด้าน CSR (Corporate Social Responsibility) ได้มีพัฒนาการมานานแล้ว เพียงแต่ในยุคสมัยก่อนอาจยังไม่มี การตั้งเป็นคำศัพท์ที่มีชื่อว่า Corporate Social Responsibility (CSR) ขึ้นมาในหมู่นักวิชาการ เมื่อเรามองย้อนไปในอดีตที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า CSR มีจุดกำเนิดมาจากหลายหลาย ทิศทาง โดยในปี ค.ศ.1908 ได้เริ่มมีแนวคิดการลงทุนทางธุรกิจ เพื่อสังคมเกิดขึ้น โดยเป็นการลงทุน ในบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จากการเกิดขึ้นของแนวคิดนี้มีนัยยะที่สำคัญว่า นักธุรกิจต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลักดันให้บริษัททางธุรกิจที่ตนเองลงทุนหรือเป็นเจ้าของมีความ รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ซึ่งจากแนวคิดนี้ ต่อมาได้เริ่มเกิดพัฒนาการในลักษณะของกองทุนต่าง ๆ เช่น 1) กองทุนที่ใช้หลักศาสนา (Pioneer Fund) จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มนักลงทุนผู้นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ โดยยึดหลักในการใช้คำสอนของศาสนาเข้ามาวัดความชอบธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยจะลงทุนในกลุ่มธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอบายมุข 2) กองทุนที่ใช้หลักการรักษาสิ่งแวดล้อม (Green Fund) เป็นกองทุนที่เน้นลงทุนในธุรกิจที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และกิจการที่เสริมสร้างระบบนิเวศน์ในธรรมชาติ และ 3) กองทุนที่รับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsible Funds) เป็นกองทุนที่ลงทุนในธุรกิจ โดยเน้นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลก ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในหลายด้าน หลายมิติ นับตั้งแต่เรื่องสิทธิมนุษยชน แรงงาน สวัสดิการของคน และสัตว์ ความห่วงใยชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และการกำกับดูแลกิจการ (Environment, Social and Governance: ESG) โดยเป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตสูงมาก ในช่วงปี ค.ศ.1999 - 2002 มีอัตราการเติบโต สูงถึง 36% มีมูลค่าการลงทุนในสหรัฐอเมริกามากถึง 17.9 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มตลาด ที่น่าจับตามอง

ในช่วงทศวรรษของปี ค.ศ. 1960 นักวิชาการต่างประเทศ มีการพัฒนางานเขียนเกี่ยวกับแนวคิด เรื่อง CSR เรื่อยมา โดยผลงานบุกเบิกชิ้นแรก เป็นผลงานของ George Goyder ได้เขียนหนังสือเรื่อง “The Responsible Corporation” หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยบริษัทธุรกิจ หนังสือของ George Goyder ได้เป็นรากฐานของการทำ CSR ต่อมา (Center for excellence, 2014) ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน นี้ ทั่วโลกได้เริ่มตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้นคนหลายล้านคนอย่างรุนแรง จากการใช้สารเคมีฆ่าแมลง “DDT” ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตและส่งออก สภาพแวดล้อมที่ปนเปื้อนสารพิษจาก DDT นำไปสู่กระแสเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง และส่งผลทำให้

ทั่วโลกต่างหันมาจับตามองประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม หลังจากนั้นจึงเกิดการประชุมเพื่อมุ่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตลอดเรื่อยมา

ต่อมาในปี ค.ศ.1976 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และได้รับการตอบรับจากบริษัทต่าง ๆ อย่างดีมาก แต่ก็ยังจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว นำไปสู่การประชุมเพื่อปรับปรุงและกำหนดแนวทางและข้อปฏิบัติในการดูแลและป้องกันผลกระทบจากการประกอบธุรกิจของบริษัทธุรกิจข้ามชาติ อีกครั้งในปี ค.ศ. 2000 นำไปสู่การเกิดเป็นกระแสการทำ CSR ระหว่างประเทศ โดยไม่จำกัดว่า จะต้องดำเนินการเฉพาะประเทศที่เป็นสมาชิก OECD

พัฒนาการในเรื่องของ CSR มิได้เกิดเป็นเชิงเส้นตรง เพราะขณะเดียวกัน ในระหว่างปี ค.ศ. 1981-1991 ได้เกิดมาตรฐาน Global Reporting Initiative: GRI ขึ้น โดยเป็นการมุ่งหามาตรฐานในการรายงานผลการดำเนินงานของธุรกิจ ใน 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม เพื่อที่จะให้แต่ละองค์กรธุรกิจยึดเป็นกรอบในการรายงานผลของการดำเนินการ ซึ่งในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ได้มีบริษัทขนาดใหญ่กว่า 400 บริษัทที่นำหลักการนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เหตุการณ์เด่นของช่วงนี้คือ การประชุมขององค์การสหประชาชาติที่มีชื่อว่า UN World Summit for Social Development ซึ่งจัดที่เมืองโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ในปี ค.ศ. 1995 สารสำคัญของการประชุมครั้งนี้ คือ การตอกย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจที่จะต้องไม่มองข้ามการพัฒนาและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่อง แรงงานที่ควรได้รับการจ้างงานเต็มอัตรา การพัฒนาคุณภาพชีวิตพนักงาน ตามกฎขององค์การแรงงานระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (ILO) ผลจากการประชุมครั้งนี้ ส่งผลให้ในปีต่อมา (ค.ศ. 1996) ได้มีการกำหนดมาตรฐาน ISO 14000 ที่เน้นด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับการยอมรับไปทั่วโลก ในปัจจุบัน ณ เวลานั้น มีองค์กรธุรกิจกว่า 50,000 องค์กรทั่วโลกที่ได้รับมาตรฐาน ISO 14000 แล้ว และอีกกว่า 500,000 รายที่ได้รับมาตรฐาน ISO 9001 ที่เน้นด้านสิทธิและสวัสดิการแรงงาน

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการตามที่กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่าเป็นเพียงฐานรากที่สำคัญของการเกิด CSR ซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ในปี ค.ศ. 1999 ภายหลังจากการประชุม World Economic Forum ที่นำโดยนายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ภายใต้ความร่วมมือของ 5 หน่วยงานย่อยขององค์การสหประชาชาติ คือ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNCHR) องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNIDO) และภาคธุรกิจได้ออกหลักการ “UN Global Compact” หรือหลักการ 9 ประการที่บริษัทในโลก โดยเฉพาะธุรกิจข้ามชาติ ให้ทำ CSR ในหลักการทั้ง 9 นี้ ได้รวมเอาแนวคิดเรื่อง Corporate Citizenship สิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงาน การพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม จากหลาย ๆ แนวคิด รวมเข้าด้วยกันเป็นบรรทัดฐานในการทำ CSR ขององค์กรธุรกิจที่ชัดเจนที่สุด ต่อมา OECD จึงได้ปรับแผนการดำเนินงานในกลุ่มประเทศสมาชิกของตนให้สอดคล้องกับ “UN Global Compact”

ในปี ค.ศ. 2002 UN RIO Summit on Sustainable Development ที่จัดขึ้นที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ได้เป็นจุดที่เกิดความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนของความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจต่อสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้หลักการที่ว่า การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันนี้ ต้องไม่ทำลายโอกาสของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของตน

พัฒนาการของการเกิด CSR ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดเป็นการมองจากทางด้านอุปทาน (Supply Side) แต่เมื่อมองจากทางด้านอุปสงค์ (Demand Side) จะมองเห็นถึงการเรียกร้องของประชาชนที่ต้องการให้เกิด CSR เช่นกัน โดยเหตุการณ์ครั้งแรกเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1790 เมื่อมีการเรียกร้องจากประชาชนในประเทศอังกฤษให้คว่ำบาตร บริษัท อีสต์ อินเดีย ของประเทศอังกฤษ เนื่องจากประชาชนมองว่า บริษัทนี้ใช้แรงงานเยี่ยงทาสประชาชนจึงรวมตัวกันเรียกร้องให้บริษัทหันมาใส่ใจกับสวัสดิการแรงงานและสิทธิมนุษยชนมากขึ้น (Cheney, Roper, & May, 2007: 4) เหตุการณ์ครั้งนั้นได้ผ่านไปเป็นระยะเวลานานถึงอีกเกือบสองศตวรรษ จนมาถึงในปี ค.ศ.1984 ได้มีอีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น เมื่อบริษัท เนสต์เล่ (Nestle') ผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์นม ได้ออกกิจกรรมรณรงค์ให้มารดาให้เลี้ยงเด็กทารกด้วยนมผงเนสต์เล่ แทนนมของตนเอง ก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างมากต่อประชาชนจนเกิดการคว่ำบาตรสินค้าของ เนสต์เล่ เหตุการณ์ครั้งนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งที่ประชาชนรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก เพื่อบีบให้บริษัท เนสต์เล่ หันมาให้ความสำคัญต่อชีวิตและสุขภาพของเด็กทารก

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา และนักวิชาการ ให้สามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยนำไปพัฒนาองค์ความรู้ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ซึ่งจะก่อให้เกิดการส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ในบทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานด้านการเงิน (Financial Performance) ที่วัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)

ทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หากใช้เพียงสามัญสำนักผู้ประกอบการธุรกิจบางท่านอาจจะคิดว่า การจัดทำโครงการทางด้าน CSR เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึง รายจ่ายและภาระทางด้านงบประมาณของบริษัทธุรกิจที่เพิ่มขึ้น นักธุรกิจในอดีตจึงมักจะมองข้ามแนวคิดหรือข้อเท็จจริงที่ว่า การจัดทำ CSR คือ การปูพื้นฐานและสร้างโอกาสในการทำธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคต (สุภาวดี แก้วคำแสน, 2557) ในขณะเดียวกันก็มีนักธุรกิจอีกจำนวนมากที่มองว่า กิจกรรมด้าน CSR หากกำหนดมาจากผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมีกระบวนการดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ และไม่แยกส่วนออกจากแผนปฏิบัติการของบริษัทธุรกิจ จะสามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้กับบริษัทได้อย่างยั่งยืน (กรุงเทพธุรกิจ, 2557) การทำ CSR จึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อทั้งองค์กรธุรกิจและสังคมอย่างมาก (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2552) ดังนั้นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย อย่างเช่น บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ (2556) และบริษัท เบทาโกร (2554) ในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้าน CSR ทั้งสิ้น

ด้วยพัฒนาการและกระบวนทัศน์ หรือมุมมองในเรื่องการจัดทำ CSR ที่กล่าวมานี้ จึงทำให้มีนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่สนใจจะพิสูจน์ให้เห็นว่า โครงการ CSR มีได้หมายถึงการลดผลตอบแทนหรือความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของบริษัทอย่างที่เคยคิด ดังนั้น เรื่องนี้จึงได้รับความสนใจจากนักวิชาการในต่างประเทศค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่น Balabanis, Phillips and Lyall (1998) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลการดำเนินงานทางด้านเศรษฐศาสตร์ของกิจการ (Economic Performance) โดยศึกษาจากกิจการขนาดใหญ่ในประเทศอังกฤษ จำนวน 56 กิจการ โดยผลการดำเนินงานด้านเศรษฐศาสตร์ของกิจการ วัดจากผลการดำเนินงานด้านการเงิน ประกอบด้วย ผลตอบแทนจากการใช้เงินลงทุน (Return on Capital Employed: ROCE) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) และ อัตรากำไรขั้นต้นต่อยอดขาย (Gross Profit to Sales Ratios) และวัดจากประสิทธิภาพของตลาดหุ้น ประกอบด้วย ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Systematic risk) และมูลค่าทางการตลาดส่วนเพิ่ม (Excess Market Valuation: EMV) ผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังมีความสัมพันธ์กันในระดับที่อ่อน อีกทั้งยังขาดความสอดคล้องกับความเป็นจริง ต่อมา Orlitzky, Schmidt and Rynes (2003) จึงได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานทางสังคม/สิ่งแวดล้อมของบริษัท กับ ผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท ซึ่งศึกษาจากข้อมูลย้อนหลัง 30 ปี ที่เป็นข้อมูลจากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 52 งานวิจัย โดยนำมาทำการศึกษาเปรียบเทียบในรูปแบบจำลองที่เป็นรูปแบบเดียวกัน (Meta-Analysis) ซึ่งเปรียบเทียบว่าเป็นการใช้ข้อมูลตัวอย่างทั้งหมดเกือบ 34,000 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานด้านสังคมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวก กับ ผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทอย่างชัดเจน โดยเป็นลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปแบบพร้อมกัน กล่าวคือ บริษัทที่ลงทุนทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มที่จะได้รับผลตอบแทนในด้านผลกำไรที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่มีกิจกรรมหรือการลงทุนทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่อมา Tsoutsoura, M. (2004) ก็ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกลุ่มบริษัทในดัชนี S & P500 โดยศึกษาจากข้อมูลช่วงปี ค.ศ.1996 - 2000 ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อเป็นการศึกษาลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับผลการดำเนินงานทางการเงิน โดยใช้ KLD Rating Scores และการจัดอันดับเข้ากับดัชนี Domini 400 Social ที่เป็นตัวแทนตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ โดยผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานด้านการเงิน คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset: ROA), อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) และ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sales: ROS) อย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกเช่นเดียวกัน ต่อมา Van de Velde, Vermeir and Corten (2005) จึงได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการในประเทศเบลเยียม โดยใช้การจัดอันดับความยั่งยืนของกิจการที่จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มพอร์ตการลงทุน (Portfolio) ที่มีการจัดอันดับของความยั่งยืนของกิจการสูง จะมีผลตอบแทนดีกว่ากลุ่มพอร์ตการลงทุนที่มีการจัดอันดับของความยั่งยืนของกิจการต่ำในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นอกจากนั้นผล

การศึกษาแสดงว่า นักลงทุนยินดีที่จะจ่ายเงินลงทุนเพิ่มสำหรับกิจการที่มีการจัดการที่ดีในด้านความสัมพันธ์ต่อผู้ถือหุ้นอีกด้วย

ส่วนในประเทศไทย เรื่องนี้ได้รับความสนใจมากเช่นกัน ที่ผ่านมามีผู้ทำการวิจัยในเรื่องนี้หลายท่านเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ธนกร ทองทวีลาภ (2553) ซึ่งเห็นว่า การจัดทำ CSR เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และ ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ส่วนธีรพร ทองชะโชค และ อาคม ใจแก้ว (2556) ที่พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ล้วนแล้วแต่มีการจัดทำโครงการด้าน CSR อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก และที่สำคัญคือบริษัทที่มีการจัดทำโครงการด้าน CSR มักจะเป็นบริษัทที่มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี และเปิดโอกาสหรือมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มความกระจำและเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร กับผลประโยชน์ทางธุรกิจ และเป็นการยืนยันว่า การจัดทำโครงการ CSR มิได้มีผลกระทบต่อการดำเนินการทางการเงินของบริษัทธุรกิจเอกชน และเพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ในเรื่องนี้ รายงานฉบับนี้จึงได้เสนอผลการวิจัยในเรื่องนี้อีกครั้ง

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างจากกลุ่มบริษัทในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ส่งแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) ประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสดรวมทั้งรายงานประจำปี รวมถึงรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในปี 2555 ส่วนข้อมูลงบการเงินอันประกอบไปด้วยงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) รวบรวมจากส่วนของแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานประจำปี และรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการวัดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์วิธีการวัดของสถาบัน Kinder Lydenberg Domini and Company (1990; อ้างถึงใน Kinder, Lydenberg and Domini, 1993) ร่วมกับขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO 26000, 2010) และของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2010) รวมทั้งได้นำแบบสำรวจข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจประกอบการพิจารณาให้รางวัล CSR Awards ที่เป็นส่วนหนึ่งของรางวัล SET Awards 2011 มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในกลุ่มบริษัทดัชนี SET 50 Index

ในการวัดระดับความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยได้จำแนกเกณฑ์การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 7 ด้าน คือ 1) ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี 2) ด้านการประกอบธุรกิจด้วย ความเป็นธรรม 3) ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) ด้านชุมชนและสังคม 6) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 7) ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล ในการให้คะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมของแต่ละด้านจะใช้เกณฑ์ ห้า 1 คะแนน สำหรับบริษัทหรือ

องค์กรที่มีการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์ และให้ 0 คะแนน สำหรับบริษัทหรือองค์กรที่ไม่มีการดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์ จากนั้นจึงรวมคะแนนในแต่ละด้าน แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

ในการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ ดำเนินการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินการทางการเงินโดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ตามวิธีการของ Tsousoura, (2004) โดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แทนการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินและการบัญชี ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทดสอบแล้วโดยลองใช้ทั้งรูปแบบของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นหรือ Return on Asset (ROA), อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นหรือ Return on Equity (ROE) และอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย หรือ Return on Sales (ROS) พบว่ามีผลที่สอดคล้องกัน ดังนั้นในรายงานฉบับนี้ จึงจะนำเสนอเฉพาะผลการทดสอบที่ใช้ ROA เพียงกรณีเดียวเท่านั้น

ผลการวิจัย

ในงานวิจัยฉบับนี้ จะนำเสนอผลการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และในส่วนที่ 2 เป็นผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินการทางการเงินด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ในการวิเคราะห์ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานทางการเงิน กรณีศึกษาบริษัทฯ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนี SET 50 Index จะเริ่มต้นด้วยการพรรณนาถึงลักษณะของข้อมูลจากบริษัทที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ทำให้พบว่า ในภาพรวม เมื่อนำบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนี SET 50 Index มาจำแนกกลุ่มออกเป็น 7 กลุ่ม จะพบว่า ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด คือ มีจำนวน 12 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 24.5 โดยรองลงมา คือ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีจำนวน 10 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 20.4 กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินมีจำนวน 9 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 18.4 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีจำนวน 8 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 16.3 กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีจำนวน 4 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 8.2 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี คือ มีจำนวน 4 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 8.2 และกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมมีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีจำนวน 2 บริษัทคิดเป็นร้อยละ 4.0 (ดังผลที่แสดงไว้ในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี 2554

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	4	8.2
กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	9	18.4
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	2	4.0
กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	8	16.3
กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร	10	20.4
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ	12	24.5
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	4	8.2
รวมทั้งสิ้น	49	100

เมื่อนำโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มอุตสาหกรรมในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมาวิเคราะห์ พบว่า โครงการที่จัดทำส่วนใหญ่ จะเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างและเคารพในสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 22.6 รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 17.7 ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีจำนวนเท่ากับ ด้านชุมชนและสังคม คิดเป็นร้อยละ 16.1 ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม มีจำนวนเท่ากับ ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค คิดเป็นร้อยละ 11.3 และด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูล มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.8 (ดังผลที่แสดงไว้ในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละของประเภทความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ของกลุ่ม อุตสาหกรรม ในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2554

ประเภทความรับผิดชอบต่อสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	10	16.1
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	7	11.3
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	14	22.6
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค	7	11.3
ด้านชุมชนและสังคม	10	16.1
ด้านสิ่งแวดล้อม	11	17.8
ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล	3	4.8
รวมทั้งสิ้น	62	100

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าการกระจายตัวของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มอุตสาหกรรม
ในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี 2554

ประเภทความรับผิดชอบต่อสังคม	Minimum	Maximum	Mean	Standard Deviation
ด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	0.1100	0.1600	0.1567	0.0094
ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม	0.0500	0.1100	0.0800	0.0168
ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติ ต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	0.0600	0.2300	0.1510	0.0400
ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค	0.0200	0.1100	0.0639	0.0244
ด้านชุมชนและสังคม	0.0600	0.1600	0.1218	0.0247
ด้านสิ่งแวดล้อม	0.0200	0.1800	0.0992	0.0477
ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึง ข้อมูล	0.0300	0.0500	0.0361	0.0093

ตัวเลขในตารางที่ 2 ที่แสดงข้างต้น เป็นการจัดประเภทโครงการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งหมายถึง บริษัทหนึ่งอาจจะทำโครงการได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน และมากกว่า 1 โครงการได้ในเวลาเดียวกัน แต่เมื่อนำข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ให้คะแนนแก่บริษัทต่าง ๆ มาวิเคราะห์คะแนนโดยเฉลี่ยของแต่ละประเภทโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม มาสร้างเป็นตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท เพื่อที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานทางการเงินของกลุ่มอุตสาหกรรมในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในขั้นตอนต่อไป พบว่า ในแต่ละตัวแปรมีค่าของตัวเลข ดังต่อไปนี้

ในด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.11 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.16 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร คือ 0.1567 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0094

ด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.05 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.11 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.08 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0168

ด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.06 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.23 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.151 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.04

ด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.02 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.11 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.0639 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0244

ด้านชุมชนและสังคม มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.06 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.16 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.1218 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0247

ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.02 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.18 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.0992 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0477

ด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ 0.03 มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.05 มีค่าเฉลี่ยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเท่ากับ 0.0361 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ยเท่ากับ 0.0093

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับผลการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมในดัชนี SET50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ROA โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยนำตัวแปรทางด้านประเภของโครงการรับผิดชอบต่อสังคมมาพิจารณาร่วมกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ อีกหลายตัว เช่น สินทรัพย์ ยอดขาย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และประเภทของอุตสาหกรรม ภายหลังจากการทดสอบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) และทำการทดสอบว่า ไม่มีปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) ด้วยวิธีการทดสอบ White Test หลังจากนั้นจึงทำการทดสอบปัญหาสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ด้วยวิธีการ Durbin-Watson Test พบว่า มีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธี The Cochrane-Orcutt Iterative และทำการทดสอบอีกครั้ง และไม่พบปัญหาดังกล่าว ดังนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยนำค่าสัมประสิทธิ์เบต้ามาตรฐาน (Standardized beta coefficient) มาตีความทำให้พบว่า

- 1) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เรามีความเชื่อมั่นถึง 95% ว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีแนวโน้มว่า จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น
- 2) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางบวก หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามค่าสัมประสิทธิ์เบต้ามาตรฐานที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เราจึงยังไม่มีเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ดังกล่าวมากนัก
- 3) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางบวก หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการเคารพสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม อาจส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามค่าสัมประสิทธิ์เบต้ามาตรฐานที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เราจึงยังไม่มีเชื่อมั่นในความสัมพันธ์ดังกล่าวมากนัก
- 4) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อ

ผู้บริโภค มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางลบ หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค อาจส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง แต่อย่างไรก็ตาม ค่าสัมประสิทธิ์เบต้ามาตรฐานที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เราจึงยังไม่มี ความเชื่อมั่น ในความสัมพันธ์ดังกล่าวมากนัก 5) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านชุมชนและสังคม มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า เรามีความเชื่อมั่นถึง 95% ว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านชุมชนและสังคม เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มว่าจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น 6) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางลบ หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง แต่อย่างไรก็ตามค่าสัมประสิทธิ์เบต้ามาตรฐานที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เราจึงยังไม่มี ความเชื่อมั่น ในความสัมพันธ์ดังกล่าวมากนัก และ 7) การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านช่องทางการเผยแพร่ ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไปในทิศทางลบ หมายความว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล อาจส่งผลให้อัตรา ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ลดลง เราจึงยังไม่มี ความเชื่อมั่น ในความสัมพันธ์ดังกล่าวมากนัก

นอกจากตัวแปรทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมใน 7 ด้าน ที่กล่าวมาในช่วงต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมในดัชนี SET50 Index มามาร่วมในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ด้วย โดยในงานวิจัยนี้ได้จำแนกประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น กลุ่มอุตสาหกรรมทางการเกษตร กลุ่มอุตสาหกรรมทางอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และกลุ่ม อุตสาหกรรมการเงิน ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จะถูกนำมาสร้างเป็นตัวแปรหุ่น ผลการ วิเคราะห์ถึงแม้จะพบว่า อุตสาหกรรมแต่ละประเภทส่งผลต่อสินทรัพย์ไม่เท่ากัน แต่อุตสาหกรรม แต่ละประเภทต่างก็มีผลต่ออัตราผลตอบแทนสินทรัพย์ต่างกัน กล่าวคือ ประเภทของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน จะให้ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์น้อยกว่าธุรกิจ การเงิน

นอกจากประเภทของอุตสาหกรรมแล้ว ผู้วิจัยยังได้รวมตัวแปรที่อาจส่งผลต่อตัวแปรที่ต้องการ ศึกษาเป็นตัวแปรควบคุม ประกอบด้วยขนาดของบริษัท ที่วัดได้จาก log ของสินทรัพย์ (Asset) และ log ของยอดขาย (Sales) โครงสร้างเงินทุน (Capital Structure) วัดได้จาก อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เข้ามาใช้ในการศึกษาวิจัยอีกด้วย ซึ่งก็พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 เหล่านี้ ส่งผลต่อผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เช่นกัน โดยตัวแปรแรกมีผลในทางลบ ส่วนสองตัวหลังมีผลในทางบวก

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมทำให้เห็นได้ว่า ตัวแปรการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการ กำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านชุมชนและสังคม สินทรัพย์ ยอดขาย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และประเภท ของอุตสาหกรรม มีผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) กับผลประโยชน์ที่เห็นได้ในระยะสั้น ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ซึ่งวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ของกลุ่มบริษัทในดัชนี SET 50 Index ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาจากข้อมูลในปี 2554 ผลการศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน ที่วัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ได้ว่า การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) อย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

ปัจจัยของการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินขององค์กร ซึ่งวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ หากองค์กรมีการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยหากมีนโยบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน มีขั้นตอนในการเรียกประชุมผู้ถือหุ้น มีนโยบายและวิธีการดูแลเรื่องการใช้ข้อมูลภายใน รวมถึงมาตรการลงโทษ มีการปฏิบัติตามกฎหมาย มีการดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม มีการยอมรับบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย มีการเปิดเผยข้อมูล มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยคำตอบแทนผู้บริหารและกรรมการบริษัท มีการตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ เหมาะสม เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ย่อมจะส่งผลให้เกิดผลดีในมุมมองของคนภายนอก ไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน หรือผู้มีส่วนได้เสีย

ในเรื่องผลตอบแทนทางการเงินจะมีส่วนทั้งบวกและลบ แต่ทั้งนี้ขึ้นกับว่า ปัจจัยด้านตัวธุรกิจ นั้น ๆ ประเภทธุรกิจ และการระดับความมั่งคั่งของสินทรัพย์เอง และความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กรนั้น ๆ ด้วย เช่น จากผลการศึกษาพบว่า ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์จะมีทิศทางไปในทิศทางเพิ่มขึ้น เมื่อองค์กรมีการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านชุมชนและสังคม ในขณะเดียวกันหากธุรกิจมียอดขายเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรเหล่านี้มีความเป็นอิสระจากกัน แม้จะมีผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อค้นพบที่กล่าวข้างต้น ผลงานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ประเภทของกลุ่มอุตสาหกรรม ก็มีผลในความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เช่นเดียวกัน โดย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีจะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไม่เท่ากัน โดยมีกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินได้รับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

โดยสรุปงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า มีตัวแปรหลายตัวที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อันได้แก่ ตัวแปรการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี ด้านชุมชนและสังคม สินทรัพย์ของบริษัท ยอดขายของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และประเภทของอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ กัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้เปิดประเด็นทางวิชาการด้วยการให้แง่คิดที่ว่า การจัดทำโครงการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เป็นผลมาจากความมั่งคั่งของบริษัท หรือเป็นการปูพื้นฐานไปสู่ความมั่งคั่งของบริษัทในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดว่า CSR เป็นตัวแปรสาเหตุหรือตัวแปรผลที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและความมั่งคั่งของบริษัทที่สะท้อนออกมาในรูปของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น หรือ ROA

งานวิจัยชิ้นนี้ได้กำหนดให้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable) ซึ่งเป็นกระบวนการทางวิชาเศรษฐศาสตร์ อย่างไรก็ตามหากใช้กระบวนการทางวิชาสังคมวิทยา เราจะสามารถเข้าใจได้โดยไม่ยากว่า ROA ควรจะเป็นตัวแปรต้น (Independent Variable) ซึ่งเกิดจากตรรกะวิทยาที่ว่า สังคมที่มีความเข้มแข็งและมั่งคั่ง (สังคมที่ดี) จะสามารถดูแลเกื้อหนุนสร้างความเท่าเทียมและสวัสดิการให้แก่สมาชิกในสังคมได้มากกว่าสังคมที่อ่อนแอและยากไร้

เนื่องจากกระบวนการเป็นเพียงแง่คิดหรือมุมมองหนึ่งทางวิชาการเท่านั้น (Kuhn, 1962) มิได้หมายถึงความผิดหรือถูกของศาสตร์ทั้งสอง และหากจะวิเคราะห์ให้ถ่องแท้ เราควรจะได้คำตอบว่า ภายใต้กระบวนการปัจจุบันเราจะมียึดติดกับศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง โดยจำเพาะ และการมียึดติดกับแนวคิดที่ว่า อะไรเป็นตัวแปรอิสระและอะไรเป็นตัวแปรตาม เป็นอิทธิพลมาจากกระบวนการทางวิชาการปัจจุบัน ที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงระบบเป็นหลัก และมองว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมว่า นักวิชาการควรจะวิเคราะห์ปัญหานี้ด้วยวิธีการสร้างตัวแบบระบบจำลองเชิงพลวัต (System Dynamic Modeling) โดยเปลี่ยนรูปแบบความคิดของการใช้สมการโครงสร้าง (Structural Equation) หรือ เศรษฐมิติ (Econometric) มาเป็นสมการพร้อมกัน (Simultaneous Equation) หลาย ๆ สมการในตัวแบบจำลองของความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นและการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลย้อนกลับ (Feedback loop) ของตัวแปรในระบบ โดยใช้ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา มาใช้ในการวิเคราะห์ แทนที่จะใช้ข้อมูลตัดขวาง ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ดังเช่นที่ทำในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ ชีระวาณิชผล. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม กลยุทธ์ กิจกรรม และผลประโยชน์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*. 31(119), มกราคม-มิถุนายน.
- คนพันธุ์ N. (2557, 8 เมษายน). ความรับผิดชอบต่อทางสังคม (CSR) กับการแสวงหากำไรของธุรกิจ. *หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2558. จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/573405>.
- ธนกร ทองทวีลาภ. (2553). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับการปฏิบัติงานทางการเงินวัดค่าโดยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กรณีศึกษา: บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/ac/0584/01titleillustration.pdf>.

- ธีรพร ทองชะโชค และอาคม ใจแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ*. 30(1), 23-31.
- บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน). (2556). *ซีพีเอฟกับความยั่งยืน*. สืบค้น 13 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.cpfworldwide.com/th/sustainability>
- บริษัท เบทาโกร จำกัด. (2554). *วิสัยทัศน์และพันธกิจ*. สืบค้น 13 มิถุนายน 2557, จาก http://www.betagro.com/vision_th.php
- ภราดร ปริดาศักดิ์. (2552, 6 เมษายน). *เหตุแห่งปัญหามลพิษ: มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์*. คอลัมน์ 'เศรษฐ' ธรรมศาสตร์ ตลาดวิชา. หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ.
- เมธวี รักษาสุข. (เมษายน 2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับการวัดมูลค่าทางการตลาดโดยเฉลี่ย (AMV) และมูลค่าทางการตลาดส่วนเพิ่ม (EMV) กรณีศึกษา: บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 7(18).
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2551). *เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- _____. (2552). *แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สุภาวดี แก้วคำแสน. (2557). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ: ช่องสาลิโกโมเดล. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 7(3), 75-89.
- สุนิตย์ เชมภู. (2553). *ก้าวแรกสู่ CSR การสร้างความแตกต่างที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2553). *กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.
- Abdullah, S.N., Mohamad, N. R., and Mokhtar, M.Z. (2012). *Board Independence, Ownership and CSR of Malaysian Large Firms*. [Online]. Available at: <http://www.wbiconpro.com>.
- Balabanis, G., Phillips, H.C., J. Lyall. (1998). Corporate social responsibility and economic performance in the top British companies: are they linked? *European Business Review*, 98 (1). 25-44.
- Brammer, S, Brooks, C. & Pavelin, S. (2006). Corporate Social Performance and Stock Returns: UK Evidence from Disaggregate Measures. *Financial Management Journal*, Autumn, 97-116.
- Buchholtz, A.K. & Carroll, A.B. (2009). *Business and Society*. Canada: Nelson Education.
- Carroll, A.B. (1991). The pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management or Organizational Stakeholders. *Business Horizon*, July-August.

- Center for excellence. (2014). *Timeline–CSR milestones*. Retrieved January 1, 2016, from <http://www.cim.org/en/CIMSubSites/CenterForExcellence/About-Us/Brief-history-of-CSR/Timeline-CSR-milestones.aspx>
- International Organization for Standardization. (2010). *ISO 26000, 2010*. Retrieved from, <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>.
- Kinder, P., S. Lydenberg and A. Domini (1993). *Investing for Good: Making Money While Being Socially Responsible*. New York: Harper Collins.
- Kuhn, T.S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Marc Orlitzky, Frank L. Schmidt, Sara L. Rynes. (2003). Corporate Social and Financial Performance: A Meta-analysis. *Organization Studies*. 24(3), 403–441.
- Tsoutsoura M. (2004), *Corporate Social Responsibility and Financial Performance*. Retrieved from, http://responsiblebusiness-new.haas.berkeley.edu/documents/FinalPaperonCSR_PDFII.pdf.
- Van de Velde, E., Vermeir, W. and Corten, F., (2005). Corporate social responsibility and financial performance. *Corporate Governance*, 5(3), 129-138.